

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | **1.2012**

Hamar | 8.–11. mars 2012

Programmet vedlagt -
se også nettsiden vår

Ukjent novelle
av 15 år gamle
Rolf Jacobsen

Side 7

Skappels gate 2
2317 Hamar

www.rolf-jacobsen.no

Styret:

Gunnar Brox Haugen (leder)
Steinar Laberg (nestleder)
Olav Skipnes (kasserer)
Gunvor Sjølie (sekretær)
Hanne Lillebo (styremedlem)
Kari Finsås (varamedlem)
Anne Lillevold Jacobsen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Gunnar Brox Haugen
Steinar Laberg
Hanne Lillebo

Design: Ann Avranden
Trykk: Allkopi
Opplag: 400

Redaksjonen takker de som har bidratt til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt redaksjonen innen 1. august:
post@rolf-jacobsen.no

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Lina Undrum Mariussen velger
«Plutselig. I desember»
- 7 Hanne Lillebo:
Ukjent novelle av 15 år gamle
Rolf Jacobsen
- 11 Rolf Jacobsen:
Når sol går ned
- 14 Frank Eriksen:
Bureiserguttens jordveg (utdrag)
- 15 Rolf Jacobsen i
Rune Johan Anderssons strek
- 16 Krogvold-fotografi
til Skappels gate 2
- 17 Notiser
- 18 Salg av bøker og lydbok

LEDEREN HAR ORDET

Den venter ikke forgjeves som venter på noe godt, heter det i et gammelt ordtak. Med foreliggende utgave av *Signal* sammen med RJV's nye hjemmesider som også inkluderer hjemmesider for Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene, mener vi å ha ordene i behold. Det er snart ti år siden venneforeningen kom på nettet med egne hjemmesider. De har vært til både nytte og glede disse årene, men nå trengte de en fornyelse – også for å kunne gi bedre plass til poesifestivalen. Med stor entusiasme har styret gått inn for å oppdatere innholdet på nettsidene. Vi har fått vår egen «samhandlingsreform», for å låne et aktuelt begrep fra helsetjenesten. Det har vært et krevende, men også svært inspirerende kulturarbeid med mange aktører. Nå kan vi ønske velkommen til RJV's nye hjemmesider! Adressen er den samme gamle: www.rolf-jacobsen.no

Det er med stolthet vi også presenterer programmet for Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene 8.–11. mars 2012. Med professor Ole Karlsen i spissen for dugnads-gjengen har vi nå godt håp om å etablere en årlig nordisk poesifestival som blir lagt merke til langt utover Hamar og Hedmarks grenser. Vi har arbeidet målbevisst med søknader om tilskudd fra ulike instanser, og må sies å ha lyktes rimelig bra så langt. Hamar kommune har lovet treårig støtte til festivalen, og vi håper å få til den samme ordningen med fylkeskommunen. Lokale private sponsorer har foreløpig vært noe vanskeligere å få med på laget. Alle gode krefter må med i dugnaden, vi trenger dessuten flere frivillige under poesifestivalen!

Tomas Tranströmer har endelig blitt tildelt Nobelprisen i litteratur. Det er en svært respektert og kjær svensk poet som dermed har fått denne høythengende prisen.

Rolf Jacobsen fikk Svenska Akademiens nordiske pris i 1989. Tranströmer fikk den samme prisen to år senere. De er blitt omtalt som beslektede billedpoeter, og er begge mestere i bruk av metaforer. Ved University of Cambridge har det vært arrangert poetry master class hvor disse to poetene ble lest og sammenlignet.

I et av Tranströmers aller mest siterte dikt, «Romanska bågar» fra diktsamlingen *För levande och döda* (1989), møter vi en sterk eksistensiell forståelse av det å være menneske og ord som kan gi oss mot når vi oppdager nye sider av oss selv – og andre:

«Skäms inte för att du är människa, var stolt!
Inne i dig öppnar sig valv bakom valv oändligt.
Du blir aldrig färdig, och det är som det skall.»

Skappels gate 2 er i en utsatt posisjon (og har vært det lenge). Venneforeningen har derfor, i tråd med vedtektene, arbeidet aktivt overfor kommunen for at eiendommen skal bevares i sin helhet og videreutvikles som kultursenter. Dette har vært en uttalt målsetting helt siden midten av 1990-tallet! Huset er foreslått fredet med begrunnelse i Rolf Jacobsens betydningsfulle forfatterskap. Fredningssaken er under behandling, og resultatet vil forhåpentligvis foreligge snart. Vi har stor tro på at arbeidet vårt skal bære frukter og at huset og leiligheten tas bedre vare på enn tilfellet har vært hittil. Det ligger et kulturpolitisk ansvar i dette som vi utålmodig vil fortsette å peke på. Vi ønsker å bidra til at nye generasjoner skal få oppleve storheten i Rolf Jacobsens poetiske univers. Og både Jacobsen og poesifestivalen vil kunne gjøre Hamar til et nordisk poesifyrtårn ved «innlandshavet med det store lyset». Den venter ikke forgjeves som venter på noe godt.

GUNNAR BROX HAUGEN

I 2003 begynte Rolf Jacobsens Venner å presentere «Månedens dikt» på hjemmesidene, der de utfordret personer til å velge et dikt av Rolf Jacobsen. Utfordringen ble deretter sendt videre, og slik fortsatte stafetten ut 2007. Ved lanseringen av venneforeningens nye hjemmesider er stafettspinnen plukket opp igjen, nå med tittelen «Mitt Rolf Jacobsen-dikt».

Først ute er Lina Undrum Mariussen fra Bjølsetgrenda i Elverum. Hun debuterte i 2011 med diktsamlingen *Finne deg der inne og hente deg ut*, og er blitt trukket fram som en av fjorårets sterkeste debutanter. Til daglig jobber hun ved Norsk barnebokinstitutt. Hun er medlem av arrangementskomiteen for Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene.

På www.rolf-jacobsen.no finnes også tidligere «Månedens dikt» valgt av Ove Røsbak, Anne-Lise Knoff, Ingar Sletten Kolloen, Tone Hulbækmo og Sigbjørn Johnsen, bare for å nevne noen av de mange leseverdige bidragene.

Lina Undrum Mariussen velger dikt

«Plutselig. I desember» er et dikt som stadig, når det står der, overrumpler meg og berører meg i en slik grad at det kan få meg til å gråte, sjøl om jeg har lest det mange ganger. Det som står der, burde ikke komme på meg som en overraskelse, men det gjør det likevel, uunngåelig. Kanskje fordi styrken i det ikke minsker med åra, men blir enda sterkere for meg som leser.

Krever dette diktet en leser som vet hva det er å miste? Jeg tror ikke det. Men likevel er følelsen av gjenkjennelse sterk. Kanskje vet alle noe om å miste, uavhengig av alder, uavhengig av død. Fordi man med åra opplever tap, på den ene eller den andre måten. Opplever at folk blir borte. Og kjenner seg igjen i den i diktet som blir stående igjen. Ved ei tidsgrense: Nå blir ingenting mer det samme.

Det er noe nærmest filmatisk konkret over diktet, det åpner for en rekke klare bilder, leseren blir en som ser: Den aldrende mannen til knes i snø på kirkegården. Den brune kransen. Og fra dager før dette, i et anna lys: huset deres, symaskinen og arbeidsnettene. Reisene, solnedgangene. Ansiktene.

Dette jeget og dette duet lar meg se Rolf og Petra, så klart og tydelig, to mennesker jeg

aldri har møtt. Og samtidig er de oss alle. Vi som leser diktet, flytter inn i diktets jeg og du. Vi flytter inn i huset, vi deler symaskin og arbeidsnetter – eller noe tilsvarende – reiser og hverdager. Både diktet og leseren vet hva det er å dele noe med et menneske. Det *er* absurd å forestille seg at det en dag skal ta slutt.

Dette kan aldri bli banalt. Kjærligheten, samhörigheten. Alt man har delt. Og smerten ligger hos den som snakker, som ikke har rukket å innfinne seg med den nye virkeligheten. Derfor følger spørsmålene tett på hverandre: «Hvor er vår glede nu, de gode hendene, det unge smilet, [...]?»

Tyngden som manes fram av gjentakelsen i slutten av hver strofe: «Under sneen. Under den brune kransen.» Er dette alt som er igjen? Snøen? Den brune kransen? Rytmask; insisterende. Og med et spørsmål i seg. Som for å forstå det. Et jeg som prøver å forstå, og likevel ikke kan. For jeget henvender seg jo nettopp til duet, den fraværende, og gjør henne til en tilstedeværende. Og samtidig vet han så inderlig godt at han ikke kan hente henne med seg tilbake: Hun er tapt, hun er hans Evrydike. Han står tilbake og har bare sangen igjen.

Plutselig. I desember

Plutselig. I desember. Jeg står til knes i sne.
Snakker med deg og får ikke svar. Du tier.
Elskede, så er det altså hendt. Hele livet vårt,
smilet, tårene og motet. Symaskinen din
og alle arbeidsnettene. Reisene våre tilslutt:
– under sneen. Under den brune kransen.

Alt gikk så fort. To stirrende øyne. Ord
jeg ikke forsto, som du gjentok og gjentok.
Og plutselig ingenting mer. Du sov.
Og nå ligger de her. Alle dagene, sommernettene,
druene i Valladolid, solnedgangene i Nemi
– under sneen. Under den brune kransen.

Lynsnart som når en bryter slås av
blir alle billedsporene bak øyet tonet ned,
visket ut av livets tavle. Eller blir de ikke?
Den nye kjolen din, ansiktet mitt og trappen vår
og alt du bar til huset. Er det borte
– under sneen. Under den brune kransen?

Kjæreste venn, hvor er vår glede nu,
de gode hendene, det unge smilet,
hårets lyskrans over pannen din, ditt mot
og dette overskudd av liv og håp?
– Under sneen. Under den brune kransen.

Kamerat bak døden. Ta meg ned til deg.
Side ved side. La oss se det ukjente.
Her er så ødslig nu og tiden mørkner.
Ordene blir så få og ingen hører mer.
Kjæreste, du som sover. Evrydike.
– Under sneen. Under den brune kransen.

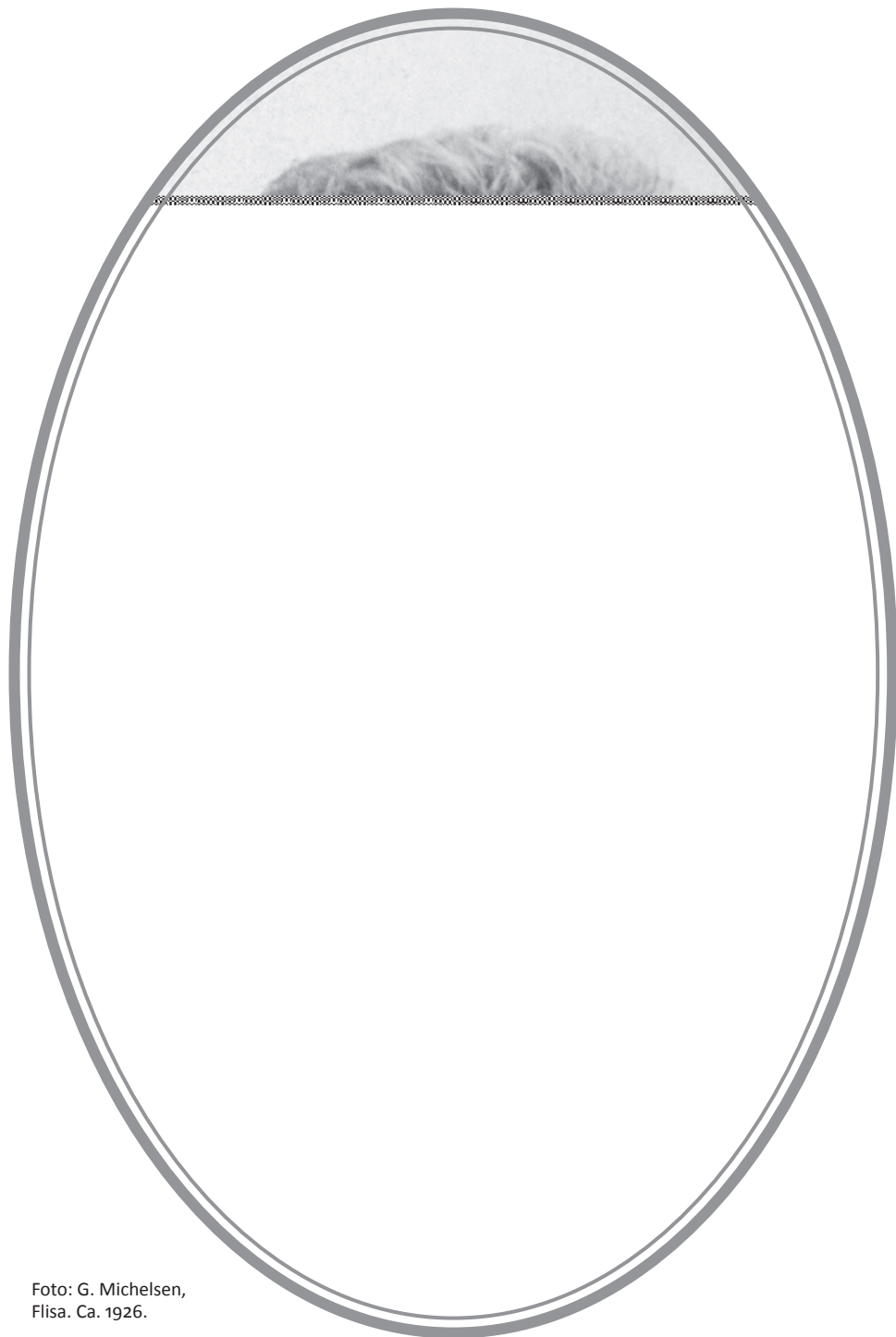

Foto: G. Michelsen,
Flisa. Ca. 1926.

HANNE LILLEBO

Ukjent novelle av 15 år gamle Rolf Jacobsen

Fremdeles kan det dukke opp ukjente dikt og tekster Rolf Jacobsen har skrevet, og hver gang det skjer, er det en liten begivenhet. Fredrik Delås, som driver det nettbaserte Antikvariat Bryggen, kom over en tekst av Rolf Jacobsen i en innbundet årgang fra 1922 av *Ungviljen*, organ for Norges social-demokratiske Ungdomsforbund. Delås fant ingen referanser til teksten verken i de to Jacobsen-biografiene eller på internett, og tok kontakt med Rolf Jacobsens Venner i håp om å få noen opplysninger. Henvendelsen havnet hos undertegnede, og det viste seg raskt at teksten var ukjent for flere enn Delås.

I *En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk*, en samling tekster av Rolf Jacobsen jeg redigerte i 1996, er de eldste tekstene fra 1925. De ble publisert i den landsdekkende ukeavisen *Norges Gymnasiaster*, der Jacobsen var redaktør siste året i gymnaset. Teksten, nærmere bestemt novellen, som han publiserte i *Ungviljen* som 15-åring i 1922, er etter det jeg så langt kjenner til, den første teksten Rolf Jacobsen hadde på trykk. Og han debuterte som skjønnlitterær forfatter, ikke som journalist slik vi tidligere har trodd.

I 1922 var han elev i middelskolen ved Fagerborg skole i Kristiania. Foreldrene var bosatt på Flisa, selv bodde han på hybel. Etter å ha tilbrakt det første skoleåret i hovedstaden hos en tante og onkel på Vinderen, bodde han nå i Homansbyen, i Oscars gate 22, hos den vel 80 år gamle enken Hanna Østby som drev et lite pensjonat. Jacobsen fortalte svært lite om hvordan pensjonattilværelsen artet seg for en 14–15-åring som stort sett skulle greie seg selv

uten å være altfor mye til bry for vertinnen eller de øvrige beboerne. Etter hvert ble han kjent med to menn som også losjerte der, de tok ham med på turer i Nordmarka. Ellers gikk nok mesteparten av tiden med til skolen, og når han hadde fri, moret han seg blant annet med å lage avis. Han ble jo også som vi vet, journalist og avismann.

De første avisene han laget i ungdommen, var nok beregnet på den aller nærmeste omgangskretsen hans, familie og venner. Han både tegnet og skrev, utformet overskrifter og reklamer slik han hadde sett det ble gjort i ordentlige aviser. I 1921 laget han *Uglen*, fire sider med mest tegninger. Året etter, da han bodde i pensjonatet i Oscars gate, produserte han en langt mer forseggjort avis han kalte *Lørdags Magasinet*. Her var også billedstoffet vektlagt, men nå var han i tillegg opptatt av at avisen skulle inneholde artikler og fortellinger. Noe hentet han fra ulike kilder, noe skrev han selv. Mest sannsynlig er det han selv som skjuler seg bak pseudonymet «Faust», forfatteren av en kavalkade over uken som var gått med blant annet Holmenkoll dagen. Innholdet for øvrig er en Fønhus-inspirert skisse om den norske skogen, og filosofiske betraktninger over uendeligheten. Et minneord over den nylig avdøde arbeiderpartipolitiker Kyrre Grepp er med, trolig en avskrift, et portrett av Grepp hadde unggutten tegnet selv etter et fotografi. Bladets føljetong var lånt av Kristian Elster d.y. Den usignerte kjærlighetsnovellen «Tre kyss» var nok også forfattet av Rolf Jacobsen.

Men han må ha ønsket å nå ut til flere

lesere enn han gjorde med sine selvlagde og håndskrevne aviser, og i første omgang valgte han å publisere noe i medlemsbladet til en organisasjon han tilhørte. Hvorvidt han sendte inn novellen på eget initiativ eller han fulgte en oppfordring fra noen som visste han skrev, er uvisst. Redaksjonen for bladet *Ungviljen* opplyste om at «Forfatteren er et 15 års medlem av Vestkantens soc. dem. Ungdomslag i Kristiania».

Denne opplysningen er også interessant. Hans politiske engasjement innenfor arbeiderbevegelsen fra begynnelsen av 1930-årene har vært kjent, men det startet altså langt tidligere. Allerede som 15-åring var han blitt medlem av en politisk ungdomsorganisasjon, Norges socialdemokratiske Ungdomsforbund. Kanskje deltok han også på møter og i studiesirkler? Jacobsen fortalte selv om møter i Clarté, Mot Dag og det radikale Studentersamfundet, og ikke minst om det arbeidet han nedla for AUF og Arbeiderpartiet etter at han flyttet hjem til Flisa mot slutten av 1934. Senere vet vi at han forlot Arbeiderpartiet og meldte seg inn i Nasjonal Samling og måtte sone en landssvikdom etter annen verdenskrig.

Norges socialdemokratiske Ungdomsforbund ble stiftet i januar 1922 og tilsluttet Norges Socialdemokratiske Arbeiderparti, stiftet året før av utbrytere fra Det norske Arbeiderparti som var uenige i partiets revolusjonære linje og vending mot kommunismen. I 1927, etter at Det norske Arbeiderparti hadde brutt med Den kommunistiske internasjonale, inngikk de to partiene forlik, og socialdemokratene sluttet seg til Det norske Arbeiderparti. Partienes ungdomsorganisasjoner slo seg sammen til Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF). Norges socialdemokratiske Ungdomsforbund utga helt fra starten av, i 1922, sitt eget medlemsblad, *Ungviljen*, etter en tid endret bladet navn til *Arbeiderungdommen*.

I nummer sju av *Ungviljens* første årgang publiserte 15 år gamle Rolf Jacobsen, medlem av Vestkantens socialdemokratiske Ungdomslag, novellen «Når sol går ned». En kunne ha tenkt seg at han hadde skrevet om et emne som særlig interesserte arbeiderungdommen, men dette er en novelle som

kunne ha stått på trykk nær sagt hvor som helst.

«Når sol går ned» er en nokså kort tekst som likevel rommer en komplisert og dramatisk historie, og det dreier seg om evig aktuelle temaer som kjærlighet, skyld og svik. Handlingen strekker seg over et halvt års tid, fra tidlig sommer til vinter, og fortelleren gjør nedslag og skaper scener der det skjer noe av betydning for den øvrige handlingen. Den unge forfatteren har vært seg bevisst komposisjon og litterære grep. Novellen er rammet inn av to scener som utspiller seg på den store fjellvidda, slik får også naturlandskapet en sentral plass i fortellingen. En drøm den ene av de to hovedpersonene har, blir et frampek mot det som senere skal skje.

Vi følger det unge paret Ellen og Reidar som har måttet flykte fra hjembygda dagen før de skulle ha giftet seg, fordi Reidar, eller Reid som Ellen kaller ham, er ettersøkt for mord. Ellen er overbevist om at han er uskyldig, men den allvitende fortelleren lar leseren også få innblikk i Reidars tanker og ikke minst skyldfølelse, og det avsløres at han har drept en mann. Det Reidar nå frykter mest av alt, er at Ellen skal få vite sannheten, han er redd for å miste henne. De slår seg til på en seter oppe i fjellene, langt unna folk. Og slik går sommeren og høsten. Kjærligheten mellom de to vokser seg sterkere, men med høsten kommer Reidars tungsinn tilbake og han plages stadig mer av dårlig samvittighet overfor Ellen. Hun er blitt gravid, og legger ytterligere press på ham om at de må vende tilbake til hjembygda og gifte seg. For henne virker en slik retrett uproblematisk i og med at hun fortsatt tror kjæresten er uskyldig. Det hele ender tragisk, og idet fortellingen er ved veis ende, er det grunn til å spørre seg om ikke morderen nå har enda to menneskeliv på samvittigheten.

Det er et voksent stoff Rolf Jacobsen har gitt seg i kast med, og det er tydelig at han må ha lest en del og lært av etablerte forfattere. Nøyaktig hva han har lest som i neste omgang kan ha inspirert ham til å skrive novellen, er det ikke så lett å fastslå, her kan det være gjenklang fra flere forfattere og flere verk. Kanskje et par av dem likevel lar seg identifisere?

Vi må kunne gå ut ifra at de fleste skolebarn

på denne tiden hadde lest Mauritz Hansens novelle «Luren» og at de også kjente til Bjørnstjerne Bjørnsons dikt og sanger, for eksempel diktet «Prinsessen». Tittelen på Jacobsens novelle er påfallende lik den siste verslinjen i de tre strofene i Bjørnsons dikt, en verslinje som fungerer som et omkved. «'[N]u når sol går ned', heter det i de to første strofene, og i den tredje og siste strofen: «'Nu gikk solen ned.'» Samtlige tre strofer åpner med beskrivelsen «[p]rinsessen satt høyt i sitt jomfrubur». Denne kvinnen bærer på en lengsel, og i siste strofe bryter hun ut i gråt idet hun resignert må konstatere at solen gikk ned, dagen er til ende, uten at hun har nådd sine lengsels mål. Også Ellen i Jacobsens novelle «Når sol går ned» lengter mot noe som viser seg å være uopnåelig, Reidar kan ikke oppfylle ønskene hennes om ekteskap og et trygt og kjærlighetsfylt samliv. Men mens prinsessen kan sette sin lit til en ny dag med nye muligheter, betyr solen som går ned, og natten, døden for Ellens del.

Rolf Jacobsen har skrevet en historie med en uforsonlig slutt og en tragisk utgang, stikk motsatt av hva vi finner i «Luren». Mauritz Hansen regnes som Norges første novellist, og «Luren», første gang publisert i 1819, er blitt kalt Norges første bondefortelling. Kort fortalt handler «Luren» om en gårdsgutt og en bondedatter som forelsker seg i hverandre, i utgangspunktet en umulig kjærlighet fordi det er utenkelig at hun kan gifte seg under sin stand. De får et barn sammen og må leve i skjul i en avsidesliggende granbarhytte, der de skifter på å passe barnet mens de samtidig forsøker å skjøtte sine daglige plikter i bygda. «Luren» ender med forsoning og lykke. Jacobsens kjærestepar må rømme fra bygda av helt andre årsaker. Dato for bryllupet er fastsatt, men da den vordende brudgommen dreper en mann, gjør det uopprettelige skader også på henne som han bare ønsker det aller beste. I utgangspunktet er det ingen slående likhet mellom Hansens og Jacobsens noveller, likevel er det mulig å tenke seg at «Luren» kan ha vært en inspirasjonskilde for den unge forfatterspiren. Enkelte fellesnevner er det riktignok, begge historiene handler om et ungt, ugift par som må forlate bygda og leve i skjul i

fjellene, men her stopper også likheten. Mens det ene paret har en hemmelighet i fellesskap – barnet – som styrker samholdet, har den ene parten i det andre paret en hemmelighet han ikke for alt i verden vil avsløre for kjæresten. Både hemmeligholdelsen i seg selv og en eventuell avsløring virker ødeleggende på forholdet. Og, som allerede nevnt, kontrasten er stor mellom hvordan «Luren» og «Når sol går ned» slutter.

Det er ikke uvanlig at forfattere lar seg inspirere av andres verk og så velger en ganske så annerledes eller også helt omvendt vri når de bearbeider stoffet og gjør det til sitt eget. De kan være grepet av det Harold Bloom kaller anxiety of influence, dvs. at de av frykt for å bruke for mye av verket de er inspirert av, bevisst forsøker å fjerne seg fra det. En slik tilnærming gjør at både Bjørnsons «Prinsessen» og Hansens «Luren» kan ses som mulige litterære forelegg for Rolf Jacobsens novelle «Når solen går ned».

Jeg er også blitt gjort oppmerksom på at Jonas Lie i 1895 utga romanen *Naar Sol gaar ned*, der en mann dreper sin kone med gift.

Selv om Rolf Jacobsens historie har sine svakheter og særlig avslutningen fremstår som noe voldsom og melodramatisk, viser den at han allerede i en alder av 15 hadde et talent for skriving. Imidlertid er det vanskelig å få øye på noe slektskap mellom denne novellen og diktene han senere skulle skrive. «Når sol går ned» må i stedet ses i sammenheng med de fire novellene han i 1928–29 publiserte i *Illustrert Familieblad*, gjenopptrykt i *En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk* (1996), her viser han for øvrig også at han har lest og lært av andre forfattere. Novellene utgjør et nokså ubetydelig, men likevel ikke uinteressant sidespor i forfatterskapet.

Når vi nå kjenner til enda en novelle Rolf Jacobsen skrev i ungdommen, forsterker det inntrykket av at han først prøvde seg som prosaist før han valgte lyrikken som sin sjanger, noe som resulterte i den oppsiktsvekkende debuten *Jord og jern* i 1933 og det som med årene skulle bli et stort lyrisk forfatterskap.

Litteratur:

Bjørnson, Bjørnstjerne: «Prinsessen». *Jeg velger meg april! 95 dikt i utvalg* ved Rolf Jacobsen.

Oslo: Gyldendal 1982

Bloom, Harold: *Anxiety of Influence. A Theory of Poetry*. London: Oxford University Press 1979

Halvorsen, Terje: *Partiets salt. AUFs historie*. Oslo: Pax 2003

Hansen, Mauritz: «Luren». *Fortællinger*. Red. B. Jensen. Bergen: Eide 1969

Jacobsen, Rolf: «Når sol går ned». *Ungviljen. Organ for Norges socialdemokratiske*

Ungdomsforbund. 7/1922 (s. 6–7)

Jacobsen, Rolf: *En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk. Ukjente dikt og tekster 1925–1993*.

Red. H. Lillebo. Oslo: Gyldendal 1996

Lillebo, Hanne: *Ord må en omvei. En biografi om Rolf Jacobsen*. Oslo: Aschehoug 1998

Takk til Irene Engelstad for gode innspill vedrørende «Luren» og «Prinsessen», og til Fredrik Delås som tok initiativet til å finne ut mer om Rolf Jacobsens ukjente novelle og dessuten tipset om Jonas Lies roman.

ROLF JACOBSEN

Når sol går ned

Der rant solen! – – –

En ny dag var begynt. Det glitret innover fjellvidda, glitret i små vann og elver. Ølrøyken steg og sank, og forsvant da det blev helt lyst. Og det duftet morgenfriskt av det duggvåte gress.

– Langt borte lå noen setrer, hvor de nettop slapp bølingen ut så en hørte bjellelåt, som svarte fra fjellene omkring. – Og det drog en kjølig, frisk vind over vidda. –

«Fryser du, Ellen?» – «Å, nei.» – «Jo, du gjør! – Se her er kappen! Se så – nå går vi.» – «Nei!» – «Nei?» – «Ja, jeg orker ikke mere, – jeg kan ikke mere, – jeg har lidd nok nå, – jeg – – –.»

Her brøt hun sammen. Han satt ubevegelig og taus. Under en fjellknaus satt de, midt på store vidda – store stille vidda. Hun lå hjelpeløs ved hans føtter. Han satt og strøk henne varlig over håret, og forsøkte å trøste, – men forgjeves.

«Herregud, Reidar – hvad skal vi da heroppe? Kunne vi ikke blitt nede i bygden likevel? Du er uskyldig – det vet du jo – de kan da ikke dømme dig. Å – jeg holder så av dig, Reid – men ikke dette! Herregud! – Ikke dette. Hvor skal vi da bo hen? Hvad skal vi leve av?»

«Men Ellen da! Vi skal jo bo på den setren jeg snakket om, og ha det riktig godt. Ingen får vite hvem vi er, skjønner du. – Ikke én. – Vi kan jo innbilde oss vi er på lystreise – på bryllupsreise, ikke sant?» – «På – bryllupsreise! – Å, at du kan si sånt, Reid! – Du – en mann som er anklaget for mord – flykter op på vidda – tør ikke møte loven, og si: Jeg er uskyldig – tør ikke! Å, Reid, at du er slik!»

«Kom, Ellen, vi må gå nå, skal vi komme frem før natt.» – «Å – Reid!» – Han løftet henne varlig op – og de gikk bortover. – Han foran – lik en som er redd. – Hun efter – lik en trofast hustru – som elsker. – – De blev mindre og mindre – og forsvant tilslutt borte i horisonten. Et par redde ryper.

– – – – –

Det var et stort vakkert rum de skulde bo i, der på setren. Dit kom de midt på natten, mens månen skinte, og tendte likesom det nye livs lys for dem. Da de så sitt nye hjem var all tretthet og angst strøket av dem. Det var likesom de våknet av en ond feberdrøm. Det var bare et værelse. – Han så på henne – de var jo ikke gifte. Hun nikket – langsomt og alvorlig. De store, mørke krøllene falt nedover nakken. Å – hvor vakker hun var, – lille varme, gode Ellen – hans hustru – skulde bli –.

Hun så op på ham – og smilte. «Å, Reid!» sa hun, «det skal nok bli godt alt sammen. Jeg er så glad i dig!»

Men den natten drømte Reidar, at en stor bjørn var efter ham, og han la på sprang, – men på veien så han en fager blomst. – Den plukket han, bjørnen kom efter ham; han kløv op i et tre; – men bjørnen kom efter ham der også, og tok ham, – og blomsten falt til jorden – og knekkes.

Da han våknet skinte solen så velsignet varmt; – det suste i trærne utenfor – og de grønne lauvkvister svingte op og ned, og kastet en bevegelig skygge på gulvet.

Og det stod en stor fuksia i vinduet. –

Men hvor vakkert det enn var omkring ham, kunne han ikke glemme hvad han var.

Lik en nagende smerte lå redselen for dom og fengsel over ham – lik et mareritt. Og så bevisstheten om at han var den skyldige – at han hadde drept – drept et menneske. Og at hans liv skulde være ødelagt, nettop nå, da han hadde fått sitt livs ønske opfylt – han hadde fått Ellen. Herregud! – dagen før brylluppet fikk han vite at han var mistenkt – hvor nøie han enn hadde skjult alt. Å – hvor hatet han den mann han hadde drept – hatet – hatet ham! – han som vilde ta lille Ellen fra ham. Og Ellen – hans lille solstråle, som trodde han var uskyldig. – Han hadde narret henne – loiet for henne, og sagt at han ikke hadde gjort det, – han var feig – feig!

Og så var de flyktet hitop – til ensomheten – og loven fant dem ikke – men den vilde komme – og Ellen måtte få vite alt. – Det var det han fryktet mest.

Han kunne bli gal, tenkte han – skulde dette være. Visste ikke hvad han skulde gjøre. Han utmalte sig, – i vanvittig redsel, det øieblikk, da loven vilde komme, – klirrende håndjern – og han vilde med makt bli ført bort av betjenten. – Og Ellen? – «Nei, nei! – Å Gud! jeg holder ikke dette ut!» skrek han, og vred hendene. «Herregud hjelpe mig!» sa han. Nei, dette var feighet – han måtte manne sig op – skulde han ikke forgå.

Da så han solen skinte over vidda – og det var sommer. Og han gikk ut. Der ute satt Ellen på en benk og sydde – under en stor-blomstrende hegg. – Å – så fager hun var – de blide øinene lo op mot ham i solskinnet. «Nå har jeg snakket med eieren du – han var her idag morges. – Tenk! vi skal få bo her i hele sommer!» «I he-le sommer. – Ja – men det – kan jo ikke jeg,» stammet han. «Hvad mener du?» spurte hun. – Han svarte ikke. – De flittige hendene hennes strevet med å sy noe. – «Ellen!» sa han, og satte sig ved siden av henne, «er du bedrøvet for dette?» – «Ikke nå.» – «Men du var?» «Ja, jeg var. – Du husker jo ute på vidda, Reid – så trett og opgitt jeg var da, men nå er alt godt, Reid, – nå er alt godt.» Og så la hun den ene armen sin om livet hans, og han la sin om hennes, og slik satt de. «Jeg er så gla' ikveld, Reid,» sa hun pludselig, «det må du også være.»

«Ja, kjæreste, jeg er glad,» sa han, og trykket henne inntil sig, og da var det som om han fikk håpet, og motet sitt igjen. «Jeg elsker dig, Ellen!» hvisket han. «Hysrj,» hvisket hun tilbake, «ikke det nå!»

Og da sank solen – – –.

Aftenhimlen blev flammende rød, og glitret i purpur og gull, det suste i skogene hvor mål-trosten sang, og en lerce jublet i skyen. – Og det blev stille – og fred, på vidda. Og ved et blankt lite vann – langt, langt inne på øde fjell lå en seter, og der bodde to unge mennesker, som elsket hverandre – – –.

Slik gikk sommeren, med solskin og lykke. Men da det blev høst, kom gråvær og tungsind igjen. Reidar fikk nag over mordet, det hadde han været fri for hele sommeren, da solen bodde hos dem. – «Skal vi ikke snart reise tilbake og gifte oss, Reid?» sa Ellen. «Vent!» sa han. «Ja, jeg skal vente,» sa hun, «men barnet?» «Vent!» sa han. «Du er bedrøvet, Reid,» sa hun, og la armen sin om hans hals. «Ja,» sa han, «dersom du visste.» «Å, hvad er det? Fortell!» – «Nei,» sa han, «ikke nå!» «Nei,» sa hun, «ikke nå.»

Slik gikk høsten – og det blev vinter. Han så at Ellen lengtet, men turde ikke si noe. Hen lengtet selv, men turde ikke gjøre noe.

Så en dag hadde Ellen været nede i en bygd og handlet. Hun småsprang op over stien, med en stor kurv på armen, og nynet noe. Da hun var oppe så hun vidda foran sig. Det trakk op til storm, enkelte vindstøt ulte henover flaten, og det tyknnet til. Og det var mørkt over snemarken.

– Men – hvad var det? Hesteskyss, borte ved setren – en slee som kjørte bort. Gud i himlen – det var – vel ikke – lensmannen – og – – – Reidar?

Hun la på sprang, så snespruten stod – sprang så hjerttet hamret av anstrengelse og angst. – «Å, Reid, du, som jeg elsker så høit – de må ikke ta dig fra mig! – Å, Reid!» og hun sprang – og gråt – og sprang. Hun rev op døren i den lille stuen deres. – «Reid!» ropte hun. «Reid.» – Stillhet – huset var tomt. – Da sank hun sammen – gråt i fortvilelse og redsel – gråt som om hennes hjerte skulde briste. – «Men,» tenkte hun, «han er jo ikke skyldig – han må jo komme tilbake –.»

Da fikk hun øie på en lapp som lå på bordet, og hun leste den med tårevåte øiner.

«Kjære Ellen!

Jeg er en morder. Farvel.

Reidar.»

Og på papiret var en våt flekk av en tåre som endnu ikke var tørret ut.

Ute på vidda – ute i stormen, går en kvinne som søker døden. – Hun ser ikke – hører ikke, bare går – går. Hun går mot Høgenut – drevet av stormen og sneen.

Det er Ellen – – –.

Hun leter efter hvile og trøst, men finner den ikke – hun leter efter Reidar, men finner ham ikke, hun leter efter barmhjertighet – men finner ikke den heller. Videre – videre går hun i stormen – mot døden. – Og det er natt!

En natt da alle naturkrefter er sluppet løs – da fjellet er lik et helvede av storm og brølen.

Hun er oppe på Høgenut – tåke – storm – sne! Da dukker et kors frem av tåken – en lysning skjelver i luften over henne – og hun hører toner – jubelsangen fra det nye liv.

«Jesus Kristus!» roper hun, og strekker armene frem. Hun ser Ham henge på korset. – Han som gav livet for henne – i kjærlighet.

«At verden er så hård mot mig,» hvisket hun sakte. – «Hvorfor?» hvisker lille Ellen.

Så lukker hun øinene og folder hendene til bønn – og det blir så lunt og godt. Det blir så lyst omkring henne og hun er trygg.

Og en trofast sjel svang sig på sin flukt mot evigheten – og et nytt øie åpnet sig for nye horison-ter. En sjel som hungret efter trofasthet og kjærlighet hadde fått fred. – – –

Og det snedde – tett – tett – – –. Og sneen føk, og bredte sitt liklaken over lille Ellen.

Og da morgensolen rødmenste steg, streifet dens stråler noe sort som lå halvt nedgravd i sneen – oppe ved varden på Høgenut. – –

Nede på flyen stod en tom hytte – og en kunde høre klokkeklang fra dalen langt – langt borte. Og solen vakte naturen til live igjen. Haren hoppet bortover sneen, og rypa boltret sig i li. –

Det blev dag – og solskinnet glitret over vidda – og vidda var som før – som om intet var hendt. – Og dagen var frostklar og kald. –

Nede i fengslet i bygden sitter en morder. – – –

Ungviljen. Organ for Norges soc.-dem. Ungdomsforbund, nr. 7, 1922

Bureiserguttens jordveg | Utdrag

Frank Eriksen, født i Åsnes, Solør, og bosatt på Hamar, har gitt ut en rekke diktsamlinger siden han debuterte med *Dein rare* i 1975. I fjor kom hans første roman, *Bureiserguttens jordveg*. Rolf Jacobsen er omtalt flere steder i romanen. Her følger et lite utdrag der romanens hovedperson Trygve Andersen er i bakhonrommet som faren, Karl Andersen, bureiser og vegarbeider, har snekret seg i underlåven:

Far ble stående. Det virket som han fomlet med noen ord. Det gikk mange sekunder, kanskje innpå et halvt minutt. Så sa han at det var Rolf Jacobsen som hadde fått i stand talekoret i Arbeiderpartiet. Rolf Jacobsen hadde debutert som lyriker. Han hadde kommet hjem til Flisa for å ta fatt på faren sin. Jacobsen var eldst av to brødre. Begge brødrene hadde flyttet vekk fra Solør. Faren hans var doktor og tannlege i Åsnes. Jacobsens mor hadde dratt sin kos, som det hette seg blant Flisafolk og blant mange andre i bygda. Jacobsens far spaserte til sekstoget fra Kristiania som hver kveld rullet inn på Flisa jernbanestasjon. Far sa alltid Kristiania. Far trodde det var kona som doktoren og tannlegen ventet på. Hun kom aldri med noe tog tilbake. Mange led med denne eldre, stuttvokste mannen. Han som i 1913 hadde kommet til ei bygd med fattige eiendomsløse, ville utføre yrkesgjerningen sin til siste slutt og bli til sin død i Åsnes. Slik framsto Martin Julius Jacobsen i fars fortelling. Da sønnen Rolf kom hjem til Flisa, meldte sønnen Rolf seg inn i Arbeiderpartiet. Han begynte som journalist i partiavisa Kongsvinger Arbeiderblad og satte i gang med partiets talekor.

Far fortalte om at han hadde vært en gang hos Rolf Jacobsens far. Han hadde vært hos tannlegen. Det skjedde flere år før far sveivet opp trerøtter med stubbebryteren. Far hadde eti og maulet sirup i mange år. Det fantes ikke tannbørste. Tannstubber og tannrot etter tannrot måtte trekkes. Jeg hadde vært hos skoletannlegen en rekke ganger. Jeg var reddest for bedøvelsessprøyta. Jeg gikk så sterkt inn i det far fortalte at jeg tok plass i stolen til Jacobsen. Den stuttvokste mannen som sto i hvit frakk med tang, spurte: «De er ikke sånn så De ddddddåner?» Jeg gapte opp og lukket øynene. Jeg hørte at Jacobsen begynte å trække på pedalen ved siden av stolen jeg satt i. Jeg vridde meg i stolen og låste kroppen, jeg holdt nevene rundt armlenet til knokene ble hvite. Jacobsen trakk og trakk, trakk og trakk. Jeg spydde blod.

Meir sa ikke far om tanntrekkinga. Han lurte nok på hva som feilte meg: «Mein Trigve da!» Jeg hørte at far satte seg i kurvstolen. Det var en kurvstol han hadde kjøpt av den blinde, den blinde var kurvmaker. Jeg åpnet øynene. Han sa ikke et ord om gebisset han fikk satt inn, gebisset jeg hadde sett han ta ut og sluppet oppi et glass med vann om gommen var sår eller om han skulle ligge lenge nedpå, gebisset han hadde glist bredt med. At en tannlege kunne stamme, var nytt for meg, «ddddd» gikk innover i meg, gjorde meg godt.

Rolf Jacobsen i Rune Johan Anderssons strek

Tegnerforbundet hadde i mars 2011 en større retrospektiv utstilling av arbeidene til avistegneren, illustratøren og barnebokforfatteren Rune Johan Andersson, utdannet ved blant annet Westerdals reklameskole i Oslo. I perioden 1970–84 tegnet han for Dagbladet, og i perioden 1984–98 for Aftenposten. Anderssons arbeider er innkjøpt av Nasjonalgalleriet, Norsk kulturråd, Oslo kommune med flere – og nå også Rolf Jacobsens Venner.

Da Hilde Berit Evensen besøkte utstillingen i Tegnerforbundet, oppdaget hun en tegning av Rolf Jacobsen som hun sikret seg med tanke på at den burde komme til Skappels gate 2. Venneforeningen fikk tilbud om å kjøpe tegningen av henne, og takket ja. Nå henger Rune Johan Anderssons tegning innrammet på veggen i Skappels gate 2 til glede for de som er innom der. Tegningen er udatert. På spørsmålet om når den ble laget og i hvilken sammenheng, svarte Andersson at han mente den hadde stått på trykk i Dagbladet i 1972, trolig i forbindelse med et intervju eller en bokanmeldelse. Så langt har det ikke lyktes å finne et mer nøyaktig tidspunkt for første gangs publisering av tegningen.

Kunsthondets leder, Wenche Sæthre Høye, overrekker gaven til styret i RVV: Steinar Laberg, Gunnar Brox Haugen, Gunvor Sjølie, Anne Lillevold Jacobsen og Olav Skipnes. Kari Finsås og Hanne Lillebo var ikke til stede da bildet ble tatt. Foto: Benedicte Nylund.

Krokvold-fotografi til Skappels gate 2

På styremøtet 1. november 2011 fikk styret i Rolf Jacobsens Venner overrakt en gave fra Sparebanken Hedmarks kunsthond: et fotografi av Rolf Jacobsen tatt av Morten Krokvold. Lederen i kunsthondet, Wenche Sæthre Høye, kom over fotografiet av Rolf Jacobsen, og det ble besluttet at det skulle kjøpes inn og gis venneforeningen i Skappels gate 2. Styremedlemmene var orientert om gaven før overrekkelsen, men var selvsagt spente da «avdukingen» skjedde. Ingen av dem hadde sett fotografiet tidligere, og begeistringen var unison: – Kjempelekkert! Flott!

Morten Krokvolds portrett av Rolf Jacobsen er et verdifullt tilskudd til den faste utstillingen i leiligheten i Skappels gate 2.

Det heter om Sparebanken Hedmarks kunsthond at «Fondets formål er å støtte skapende og utøvende kunst, samt tiltak innen skrive-, tone-, bilde- og scenekunst i Hedmark. Fondets midler kan også tildeles kunstnerisk utsmykning, bevaring av kulturminner og andre formål». I 2011 delte fondet ut seks millioner kroner.

(Kilder: Hamar Arbeiderblad 9.11.2011 og Sparebanken Hedmarks nettsider)

Lyst til å være med på å lage poesifestival?

Rolf Jacobsens Venner trenger frivillige til store og små oppgaver under Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene 8.–11. mars. Du får gratis adgang til arrangementene som takk for hjelpa!

Ta kontakt med

Anne Lillevold Jacobsen,
telefon 481 93 400,

eller

Steinar Laberg,
steinar.laberg@gmail.com,
telefon 977 56 741.

Foto: Arve Stensrud

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og forelesninger for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale:

post@rolf-jacobsen.no

eller

Gunnar Brox Haugen,
telefon 958 87 695.

Tom Gundersens karakteristiske portrett av Rolf Jacobsen

Rolf Jacobsens Venner formidler salg av Tom Gundersens tresnitt fra 1994. Portrettet er laget i to størrelser og selges uten ramme.

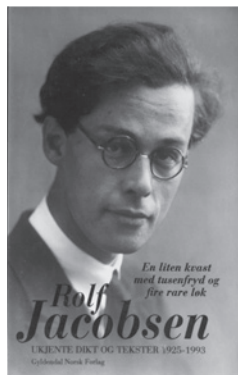
30 x 40 cm: kr 2 500 pr. stk. (opplag: 75)

64 x 80 cm: kr 5 000 pr. stk. (opplag: 50)

Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no

Tom Gundersen (f. 1951 i Skien) er utdannet ved Statens håndverks- og kunstindustriskole og Statens Kunstakademi. Han har hatt en rekke separatutstillinger, og verkene hans er kjøpt inn av blant andre Kunst på arbeidsplassen, Norsk kulturråd, Museet for samtidskunst, Nasjonalgalleriet, Hamar kommune og Gravidahl Bokhandel.

SALG AV BØKER OG LYDBOK

Rolf Jacobsen: En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk. Ukjente dikt og tekster 1925–1993
Gyldendal 1996 (red. Hanne Lillebo)

Inneholder dikt, gjendiktninger, komposisjoner, sang- og slagertekster, artikler, noveller og andre prosatekster.

Hanne Lillebo (red.): Stier med lavmælt lys. Om Rolf Jacobsens diktning
Gyldendal 2007

Essays og artikler av Steinar Opstad, Torben Brostrøm, Marit Grøtta, Nils-Øivind Haagenzen, Hanne Lillebo, Christer Eriksson, Kirsten Marian Krog, Knut Ødegård, Roger Greenwald, Henning Howlid Wærp, Staffan Söderblom, Jan Erik Vold, Erling Aadland og Eldrid Lundén.

Ordinær pris kr 150,- pr. bok
Medlemspris kr 100,- pr. bok

Rolf Jacobsen leser egne dikt
Lydbokforlaget 2007

2 CD-er med 96 dikt fra NRKs arkiv, de tidligste opptakene ble gjort i 1963, de siste i 1992.

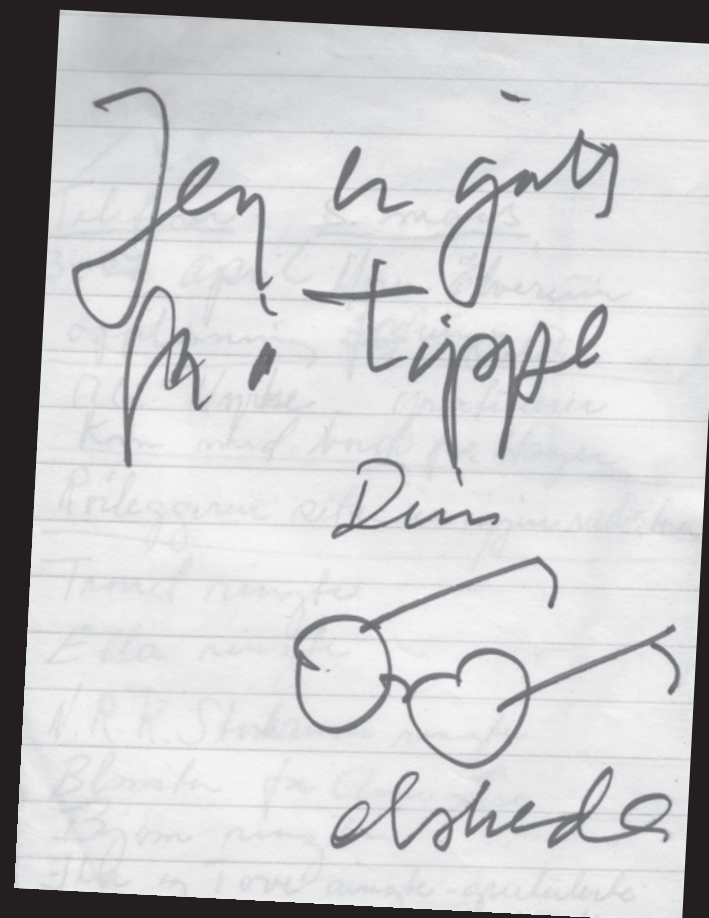
Inneholder blant annet «Byens meta-fysikk», «Gummi», «Ved Julussa», «Landskap med gravemaskiner», «Guds hjerte», «Brev til lyset», «Stillheten etterpå», «Men vi lever —», «Vent på meg», «Til Jorden (med vennlig hilsen)», «Bortafor Grorud —» og «Plutselig. I desember».

Ordinær pris kr 300,-
Medlemspris kr 200,-

Lydboken kan også kjøpes i MP3-format via Lydbokforlagets nettsider:
www.lydbokforlaget.no

Ved forsendelse kommer porto i tillegg. Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet
i notisblokk i
Skappels gate 2.

Vil du støtte Rolf Jacobsens Venner med din Grasrotandel?

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker. Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

www.rolf-jacobsen.no